

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai
Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai

2025-04-29 Nr. 1.05-0203

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO (TAIS NR. 25-6419)

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai reiškia susirūpinimą dėl šiuo metu derinimui pateikto Vyriausybės nutarimo projekto (TAIS Nr. 25-6419), kuris numato kvapų aplinkos monitoringo įpareigojimą ūkio subjektams, naujus administracinius reikalavimus bei finansines atsakomybes. Susipažinus su Projektu, aiškinamuoju raštu bei susijusiais projektais (TAIS Nr. 25-6416; 25-6412; 25-6413), kyla rimtų abejonų dėl siūlomo reguliavimo proporcingumo, aiškumo ir įgyvendinamumo, todėl pateikiame konkrečius pastebėjimus bei pasiūlymus:

1. Tinkamai neįvertinta finansinė ir administracinė našta

Kvapų koncentracijos nustatymo tyrimai ir modeliavimas yra labai brangūs – vieno objekto įvertinimas gali siekti 4–5 tūkst. eurų. Aiškinamajame rašte pripažįstama, kad tyrimai brangūs, bet trūksta aiškios analizės, kokią papildomą finansinę ir administracinę naštą patirs verslas, ypač smulkieji ir vidutiniai ūkio subjektai. Taip pat nėra pagrįsta, kaip šios sąnaudos koreliuoja su siekiama nauda.

Pažymėtina ir tai, kad kvapų tyrimas yra techniškai sudėtinga procedūra, ypač dideliuose ūkiuose, kuriuose veikia dešimtys ar net šimtai taršos šaltinių (pvz., fermų ventiliacijos). Tokiuose ūkiuose reguliariai atlikti monitoringą tampa praktiškai neįmanoma – tiek dėl mėginių kiekio, tiek dėl fizinės prieigos prie šaltinių, tiek ir dėl ribotų laboratorijų pajėgumų. Esant kelių didelių ūkių poreikiui tuo pačiu metu atlikti tyrimus, laboratorijų apkrova taptų nepamatuota, ypač turint omenyje, kad jos tuo pačiu metu aptarnauja ir pramonės sektorių.

Be to, siekiant užtikrinti kvapų monitoringą kiekviename taršos šaltinyje, būtina įrengti fizinę prieigą prie mėginių ėmimo vietų – tai reiškia papildomų konstrukcijų (užlipimų, aptarnavimo aikštelių) įrengimą ant neretai senų, technologiškai nepritaikytų fermų pastatų, elektros įvadų įrengimą kvapų ėmimo įrangai ir pan. Tokie reikalavimai daugeliu atveju yra ne tik finansiškai nepagrįsti, bet ir techniškai neįgyvendinami.

Siekiant išvengti perteklinių išlaidų, nepagrįsto reguliavimo ir padidintos teisinės rizikos dėl ginčytinų reikalavimų taikymo, turėtų būti atlikta išsami kaštų ir naudos analizė bei numatyta, kad kvapų monitoringas būtų taikomas tik išimtiniais atvejais ir tik esant objektyviai pagrįstai būtinybei, pvz., nustatant protingą ir aiškiai apibrėžtą dažnumą arba tik esant pakartotiniams skundams, kurių pagrįstumas būtų vertinamas pagal iš anksto nustatytą, skaidrią ir objektyvią tvarką.

2. Teisinis neapibrėžtumas dėl monitoringo taikymo sąlygų ir apimties

Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad kvapų monitoringas būtų privalomas „tik pradėdant didžiausių kvapų šaltinių naudojimą (per pirmus metus)“ bei „gavus gyventojų skundus“ dėl kvapų iš taršos šaltinių, tačiau šios sąvokos lieka be aiškaus teisinio apibrėžimo. Šiuo metu nėra nustatyta, kokiems subjektams bus taikomas monitoringas, kas bus laikomi „didžiaisiais kvapo šaltiniais“, ar monitoringas bus vienkartinis, ar tęstinis. Taip pat neaišku, ar monitoringas bus privalomas gavus net vieną gyventojų skundą, ar tik nustačius jų pasikartojimą ir pagrįstumą.

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania

Asociacija
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 135199748
K. Donelaičio g. 2, LT-44213 Kaunas, Lietuva, Lithuania

Tel. (8 37) 400 351
Phone +370 37 400 351
Faks. (8 37) 400 350
Fax +370 37 400 350
El. paštas zur@zur.lt

<http://www.zur.lt>
PVM mokėtojo kodas LT351997412
Atsiskait. sąskaita Nr. LT717300010002241806
AB Swedbank bankas, banko kodas 73000

Atsižvelgiant į tai, manome, kad reikalavimai turi būti suformuluoti aiškiai ir objektyviai, įtvirtinant ribas ir kriterijus, kurie padėtų išvengti subjektyvaus interpretavimo bei galimų piktnaudžiavimo atvejų. Siekiant išvengti teisinio neapibrėžtumo, nevienodo praktinio taikymo ir neproporcingos administracinės naštos ūkio subjektams, būtina konkrečiai apibrėžti, kas laikytina „dideliais kvapų šaltiniais“; kokiais atvejais monitoringas būtų privalomas; kaip būtų nustatomas monitoringų dažnumas ir apimtis; kokius objektyvius kriterijus privalo atitikti monitoringui priskiriamos situacijos.

3. Nėra vieningos kvapų vertinimo metodikos

Šiuo metu nėra galiojančios vieningos kvapų vertinimo metodikos, todėl tiek žemės ūkio subjektai, tiek ir priežiūros institucijos susiduria su interpretavimo problemomis, kurios dažnai virsta ilgai trunkančiais teisiniais ginčais. Taigi, bet kokie nauji reikalavimai kvapų kontrolei ir monitoringui turėtų būti taikomi tik įsigaliojus vieningai, aiškiai ir visuotinai taikomai kvapų vertinimo metodikai.

4. Dėl administracinių sankcijų proporcingumo

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 str. pakeitimo ir kodekso papildymo 45¹ str. įstatymo projekte (TAIS Nr. 25-6416) siūloma atsakomybė už kvapo normatyvo viršijimą taršos šaltinyje, net jei gyvenamosios aplinkos ore ribinė vertė neviršyta, kelia abejonių dėl proporcingumo. Tokia sankcija turėtų būti taikoma tik nustatius poveikį aplinkai, o ne vien formaliai fiksavus viršijimą. Be to, svarstyтина alternatyva – visai atsisakyti administracinės atsakomybės įtvirtinimo ir vietoje to numatyti mechanizmą, kuriuo remiantis Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui užfiksavus pakartotinius pažeidimus, Aplinkos apsaugos agentūra inicijuotų Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimo peržiūrą.

5. Prieštaravimas Vyriausybės deklaruojamiems tikslams

Toks reguliavimas prieštarauja Vyriausybės deklaruojamiems tikslams bei prioritetams, įtvirtintiems tiek Vyriausybės programoje, tiek ir jos įgyvendinimo priemonių plane – biurokratinės ir administracinės naštos mažinimui. Vis dėlto, projekte siūloma įvesti tik naujas prievoles ūkio subjektams, neįvertinant bendros administracinės apkrovos, grėsmės verslo aplinkos stabilumui bei investiciniam patrauklumui, ypač regionuose.

Galiausiai konstatuojame, kad siekiant aiškumo, pagrįstumo ir įgyvendinamumo, siūlomas teisinis reguliavimas turėtų būti koreguojamas – tiksliai apibrėžiant monitoringo taikymą, užtikrinant vieningą kvapų vertinimo metodiką ir neapkraunant žemės ūkio subjektų pertekliniais reikalavimais.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis